

29.10.2008

Dnro 1363/4/07

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Ulla-Maija Lindström

TAUKOTILAN JÄRJESTÄMINEN TUPAKOIMATTOMILLE VANGEILLE

1 KANTELU

Kantelija pyysi 16.4.2007 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa oikeusasiamiestä tutkimaan Kuopion vankilan menettelyn, kun kirjoituksen mukaan vankilan käsityöverstaan taukotiloissa tupakointi oli sallittu. Kantelijan mukaan käsityöverstaalla oli vain yksi taukotila, jota joutuivat käyttämään niin tupakoivat kuin tupakoimattomatkin vangit yhtä aikaa lakisääteisillä tauoillaan. Kantelijan käsityksen mukaan laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi (tupakkalaki) mahdollisti sen, ettei kenenkään tupakoimattoman tarvitse altistua tupakansavulle. Kantelija totesi, että hän on itse allerginen ja joutui erityisesti kärsimään tupakoinnista. Kirjoituksen mukaan hän oli kiinnittänyt asiaan työnhajaajan, vankilan lääkärin ja johtajan huomiota, mutta kukaan ei puuttunut epäkohtaan.

---

3 RATKAISU

Oikeusohjeet

Tupakkalain (693/1976) 1 §:n 1 momentin mukaan tässä laissa säädetään toimenpiteistä, joilla pyritään tupakointia vähentämällä ehkäisemään niiden terveysvaarojen ja -haittojen syntymistä, joita tupakointi aiheuttaa tai joiden syntymisalttiutta se lisää.

Tupakkalain 2 §:n 14 kohdan mukaan tässä laissa tarkoitetaan *työyhteisön yhteisellä tilalla* työyhteisössä työntekijöille tarkoitettua tai heidän yhteisessä käytössään olevaa lepo-, ruokailu-, saniteetti- ja muuta henkilöstötilaa, heidän käytössään olevaa käytävä-, aula- ja porrastilaa sekä heille yhteiseen kokoontumiseen tarkoitettua sisätilaa.

Tupakkalain 11 a §:n mukaan ympäristön tupakansavu on syöpävaarallinen aine, jolta suojaamiseen työssä noudatetaan, mitä tässä laissa ja työturvallisuuslainsäädännössä säädetään.

Tupakkalain 12 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan tupakointi on kielletty työyhteisöjen yhteisissä ja yleisissä sekä asiakkaille tarkoitetuissa sisätiloissa, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Tupakkalain 13 §:n 1 momentin mukaan edellä 12 §:ssä tarkoitettun sisätilan ja yleisen kulkuneuvon haltija sekä yleisen tilaisuuden järjestäjä voi kuitenkin sallia tupakoinnin tähän tarkoitukseen varatussa huoneessa tai asianomaisen huoneiston tai tilan osassa siten, ettei tupakansavu pääse kulkeutu-

maan niihin sisätiloihin, joissa tupakointi on kielletty.

Vankeuslain (767/2005) 8 luvun 5 §:n 1 momentin rangaistusaikana tehtävä työ on 1) vangin työtaitoa ylläpitävää ja työllistymistä edistävää työtä (ammattityö) tai 2) kuntouttavaa, vangin työkykyä ja valmiuksia parantavaa työtä (valmentava työ).

Vankeuslain 8 luvun 12 §:n 2 momentin mukaan vangin työsuojelussa ja työturvallisuudessa noudetaan työturvallisuuslainsäädäntöä.

Työturvallisuuslain (738/2002) 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan lakia sovelletaan rangaistusta suorittavan henkilön työhön.

Työturvallisuuslain 8 §:ssä säädetään työntäjän yleisestä huolehtimisvelvollisuudesta. Pykälän 1 momentin mukaan työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tässä tarkoituksessa työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat.

Pykälän 2 momentin mukaan huolehtimisvelvollisuuden laajuutta rajaavina tekijöinä otetaan huomioon epätavalliset ja ennalta arvaamattomat olosuhteet, joihin työnantaja ei voi vaikuttaa, ja poikkeukselliset tapahtumat, joiden seurauksia ei olisi voitu välttää huolimatta kaikista aiheellisista varotoimista.

Pykälän 3 momentin mukaan työnantajan on suunniteltava, valittava, mitoitettava ja toteutettava työolosuhteiden parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tällöin on mahdollisuuksien mukaan noudatettava seuraavia periaatteita 1) vaara- ja haittatekijöiden syntyminen estetään, 2) vaara- ja haittatekijät poistetaan tai, jos tämä ei ole mahdollista, ne korvataan vähemmän vaarallisilla tai vähemmän haitallisilla, 3) yleisesti vaikuttavat työsuojelutoimenpiteet toteutetaan ennen yksilöllisiä; ja 4) tekniikan ja muiden käytettävissä olevien keinojen kehittyminen otetaan huomioon.

Pykälän 4 momentin mukaan työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta. Työnantajan on myös tarkkailtava toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveellisyteen.

Rikosseuraamusviraston 1.10.2006 kumotussa ohjeessa (7/011/2002) ja voimassa olevassa määräyksessä (24/011/2006) todetaan, että vankien majoituksessa ja toimintojen järjestämisessä tulee huolehtia siitä, että ketään ei vastoin tahtoaan altisteta tupakansavulle.

Saatu selvitys ja lausunto

Kuopion vankilan johtajan selvityksen mukaan Kuopion vankilassa oli ryhdytty osittain tupakkalain määräyksistä ja osittain kantelijan vaatimuksista johtuen toimenpiteisiin käsityöverstaassa työskentelevien tupakoimattomien vankien taukotilaongelman ratkaisemiseksi. Käsityöverstaalla otettiin 1.6.2007 alkaen käyttöön taukotilat sekä tupakoiville että tupakoimattomille vangeille. Selvityksen mukaan kantelijan väite, ettei ongelmaan puututtu, ei siten pidä paikkaansa.

Rikosseuraamusviraston lausunnon mukaan Kuopion vankilassa oli osin omasta aloitteesta ryhdytty hyvissä ajoin toimenpiteisiin, jotta tupakoimattomille vangeille saataisiin erillinen taukotila käsityöverstaan yhteyteen. Kantelija siirtyi Kuopion vankilaan vasta 11.12.2006 ja taukotilakysymys saatiin ratkaistuksi 1.6.2007. Rikosseuraamusviraston käsityksen mukaan ottaen huomioon taukotilojen rakentamisen vaatiman ajan Kuopion vankilassa oli ryhdytty kohtuullisessa ajassa toimenpiteisiin tilan-

teen korjaamiseksi siitä, kun kantelija oli ottanut asian esille. Koska taukotilakysymys oli nyt korjattu lain edellyttämällä tavalla kunnioittaen tupakoimattomien vankien oikeuksia, asiassa ei Rikosseuraamusviraston näkemyksen mukaan ole enää aihetta toimenpiteisiin.

Arviointi

Vuoden 1995 maaliskuun alusta voimaan tulleella lailla 765/1994 tupakkalakia muutettiin siten, että tupakointi säädettiin kielletyksi myös työyhteisöjen yhteisissä ja yleisissä sekä asiakkaille tarkoitetuissa sisätiloissa. Rikosseuraamusviraston 1.10.2006 kumotun ohjeen (7/011/2002) mukaan vankeja majoitettaessa ja heidän työ- ja vapaa-ajan toimintoja järjestettäessä tulee huolehtia siitä, että ketään ei vastoin tahtoaan altisteta tupakansavulle. 1.1.2003 voimaan tulleen työturvallisuuslain mukaan työnantajan yleiseen huolehtimisvelvoitteeseen kuuluu, että työntekijä tarpeellisilla toimenpiteillä huolehtii työntekijän turvallisuudesta ja terveydestä työssä.

Kuopion vankilassa on 1.6.2007 lähtien saatettu käsityöverstaan taukotilat lainmukaisiksi siten, että tupakoimattomille vangeille on osoitettu erillinen taukotila. Pidän tätä sinänsä myönteisenä. Kuopion vankilan johtaja selvityksessään ja Rikosseuraamusvirasto lausunnossaan eivät kuitenkaan ole esittäneet perusteluja sille, miksi toimenpiteisiin asian saattamiseksi lainmukaiseksi ryhdyttiin osin vasta kantelijan vaatimuksista vuoden 2006 joulukuun jälkeen, vaikka edellä selostetut oikeusohjeet ovat olleet voimassa jo vuosikausia.

Kun Kuopion vankilassa siten vasta 1.6.2007 lähtien tupakoimattomille vangeille on järjestetty erillinen taukotila, vankilassa on laiminlyöty tupakkalain, työturvallisuuslain sekä vankeuslain oikeusohjeisiin sekä Rikosseuraamusviraston ohjeisiin perustuva vankilan velvollisuus huolehtia siitä, että vangit eivät altistu tupakansavulle työyhteisön yhteisissä ja yleisissä sisätiloissa.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä toteamani käsityksen vankilan laiminlyönnistä Kuopion vankilan ja Rikosseuraamusviraston tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän niille jäljennökset tästä päätöksestäni.